

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І.І.МЕЧНИКОВА
Геолого-географічний факультет
Кафедра фізичної географії, природокористування і
геоінформаційних технологій

Сілабус курсу

«ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ В БЕРЕГОВИХ СИСТЕМАХ»

Обсяг	Загальна кількість: кредитів – 3; годин – 90; ; змістових модулів – 4.
Семестр, рік	
Дні, час, місце	За розкладом занять
Викладач(і)	<i>Шуйський</i> Юрій Дмитрович: доктор географічних наук, професор кафедри фізичної географії, природокористування і геоінформаційних технологій <i>Вихованець</i> Галина Володимирівна: доктор географічних наук, професор кафедри фізичної географії, природокористування і геоінформаційних технологій
Контактний телефон	0964902699
E-mail:	physgeo_onu @ukr.net
Робоче місце	Кафедра фізичної географії, природокористування і геоінформаційних технологій
Консультації	Очні консультації: середа з 14.00 до 16.00

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі студентами буде здійснюватися наступним чином:

E-mail: physgeo_onu @ukr.net

Телефон: 0964902699

Підключитися к конференції Zoom

<https://us05web.zoom.us/j/2994552105?pwd=SG50Y0RaTXF5MnV1cHpLbE5KQ3RVQT09>

Идентификатор конференції: 299 455 2105

Код доступа: WvJ8aq

Аудиторія: за розкладом

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Предмет вивчення дисципліни – системи морських узбережжів як об'єкт використання природних ресурсів Світового океану в умовах антропогенного впливу та сучасних змін клімату.

Переквізити курсу: лекційний курс та практичні заняття з курсу „Природокористування в берегових системах” викладається після засвоєння студентами фундаментальних географічних дисциплін: „Загальна та історична геологія”, „Метеорологія і кліматологія”, „Загальна геоморфологія”, „Загальна гідрологія”, „Грунтознавство”, „Ландшафтознавство”, „Біогеографія”.

Мета: вивчити закономірності формування та розвитку природних систем океанічного узбережжя для оптимального природокористування: регіональний і глобальний аспекти.

Завдання:

- ознайомити з літературними і картографічними джерелами про формування природних систем океанічного узбережжя для виявлення прибережно-моорських компонентів, їх будови та властивостей;
- отримати відомості про історію походження і розвитку абразійних, акумулятивних та динамічно нейтральних в межах Світового океану;
- виявити особливості природокористування на узбережжях різних типів (абразійних, лиманних, лагунних, рісових, фйордових, дельтових та інш.);
- розглянути найважливіші наслідки різних типів природокористування (домежових, межових, замежових);
- вивчити провідні типи антропогенного рельєфу як наслідків природокористування на морських узбережжях Світового океану;
- вивчити вплив широтної географічної зональності на природокористування на узбережжях морів та океанів;
- вивчити особливості природної системи морських узбережжів як середовища природокористування різних типів;

Процес вивчення дисципліни споямований на формування елементів наступних **компетентностей:**

а) загальних (ЗК);

ЗК1 - Базові знання та розуміння з предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК6. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.

б) фахові компетентності (ФК);

СК4. Здатність застосовувати кількісні методи при дослідженні сфер ландшафтно-оболонки.

СК5. Здатність аналізувати склад і будову сфер географічної оболонки (відповідно до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах.

СК6. Здатність інтегрувати польові та лабораторні спостереження з теорією у послідовності: від спостереження до розпізнавання, синтезу і моделювання.

СК8. Самостійно досліджувати природні матеріали та статистичні дані (у відповідності до спеціалізації) в польових і лабораторних умовах, описувати, аналізувати, документувати і презентувати результати.

СК10. Здатність ідентифікувати та класифікувати відомі і реєструвати нові об'єкти у географічній оболонці, їх властивості та притаманні ним процеси.

СК12. Здатність здійснювати геопросторові дослідження природних і суспільних явищ для формування практичних цілей та рекомендацій щодо сталого розвитку територіальних громад, міст, урбанізованих ареалів та регіонів в Україні.

СК13. Здатність застосовувати сучасні геоінформаційні технології, бази даних ГІС, ГІС картографування та моделювання для дослідження, моделювання соціально-економічних і природних процесів та явищ в регіональному і муніципальному управлінні.

в) програмних результатів навчання (**ПРН**);

Р02. Знати і розуміти основні види географічної діяльності, їх поділ.

Р03. Пояснювати особливості організації географічного простору.

Р09. Аналізувати склад і будову природних і соціосфер (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах

Р12. Використовувати отриманні теоретичні знання та практичні навички та вміння для забезпечення системного підходу у вирішенні проблем природокористування регіонального та муніципального розвитку.

знати: гіпотези походження океанічних узбережжів; історію та етапи природокористування на океанічних узбережжях; формування сучасного берегознавства; особливості регіонального природокористування на узбережжях Чорного та Азовського морів; класифікацію видів природних факторів розвитку морських узбережжів Світового океану; нехвильові факторів розвитку морських узбережжів; хвильові факторів розвитку морських узбережжів: видів природокористування на морських узбережжях; особливості захисту берегів.

вміти: проводити польові дослідження берегової зони морів: маршрутні та стаціонарні; виконувати лабораторно-експериментальні дослідження берегової зони морів; виконувати камеральну обробку матеріалів польових досліджень; виконувати систематизацію матеріалів прибережно-морських досліджень; складати таблиці, графіки, карти, схеми; виконувати розрахунки посувів наносів та потоків наносів в береговій зоні морів; розрахунки еолових процесів на морському березі; виконувати комплексний фізико-географічний аналіз отриманих матеріалів досліджень.

ОПИС КУРСУ

Форми і методи навчання:

Курс буде викладений у формі лекцій (**28** годин) та практичних занять (**18** годин), організації самостійної роботи студентів (**44** години).

Основна підготовка студентів здійснюється під час аудиторних робіт на лекційних та практичних заняттях, але у значній мірі покладається на самостійне вивчення предмета студентами денної форми навчання на протязі всього семестру. Під час викладання дисципліни використовуються наступні методи навчання: словесні, наочні та практичні. Лекції супроводжуються засобами наочної, зокрема, - картами, фотокартками, презентаціями, відеофільмами. На практичних заняттях виконуються вправи, практичні роботи, лабораторні роботи, вирішуються задачі, проводиться робота з книгами (підручники, енциклопедії, словники).

Перелік тем (загальні блоки)

Змістовний модуль 1. *Формування океанічних узбережжів як середовища природних ресурсів*

Тема 1. Гіпотези походження океанічних узбережжів;

Тема 2. Історія та етапи природокористування на океанічних узбережжях за останні сторіччя;

Тема 3. Формування сучасного берегознавства: фізико-географічні школи;

Тема 4. Особливості регіонального природокористування на узбережжях Чорного та Азовського морів;

Тема 5. Класифікація видів природних факторів розвитку морських узбережжів Світового океану.

Змістовний модуль 2. Фізико-географічні особливості не хвильових факторів розвитку морських узбережжів Світового океану.

Тема 1. Класифікація нехвильових факторів розвитку морських узбережжів: припливи-відпливи, згінно-нагінні, вивітрювання, біогенні, еолові, термоабразійні, льодовикові, гравітаційні;

Тема 2. Вплив припливно-відпливних та згінно-нагінних коливань рівня морів та океанів на сучасний стан узбережжів Світового океану;

Тема 3. Вплив біогенних і еолових процесів на розвиток узбережжів Світового океану;

Тема 4. Вплив термоабразійних і льодовикових процесів на розвиток узбережжів Світового океану;

Тема 5. Вплив тектонічних, сейсмічних, вулканічних та гравітаційних процесів на розвиток узбережжів Світового океану;

Змістовний модуль 3. Фізико-географічні особливості хвильових (гідрогенних) факторів розвитку морських узбережжів Світового океану.

Тема 1. Класифікація хвильових факторів розвитку морських узбережжів: вітро-хвильовий, хвильові течії, хвильові коливання рівня води, компенсаційні протитечії;

Тема 2. Вплив вітро-хвильового режиму: штормові, міжштормові, сезонні, річні, багаторічні;

Тема 3. Вплив хвильових течій: енергетичні, градієнтні, фронтальні, розривні, рефракційні;

Тема 4. Вплив компенсаційних течій: фазові, штормові, міжштормові, вздовжберегові;

Тема 5. Вплив хвильових (короткочасних), довготермінових і вікових коливань рівня води.

Змістовний модуль 4. Природокористування та їх особливості на узбережжях Світового океану

Тема 1 Класифікація видів природокористування на морських узбережжях України;

Тема 2. Особливості захисту берегів різних типів від хвильового руйнування;

Тема 3. Особливості природокористування з метою портового та навігаційного будівництва.

Тема 4. Особливості природокористування з метою видобування корисних копалин різних типів.

Тема 5. Особливості природокористування з метою будівництва та використання рекреаційних ресурсів морських узбережжів.

11. Методи контролю

Методи поточного\періодичного контролю: усне опитування, контрольні письмові роботи, оцінювання виконання завдань СР, захист результатів практичних , оцінювання доповідей.

Підсумковий контроль - залік, екзамен

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

Оцінка за національною шкалою	Теоретична підготовка	Практична підготовка
	Відмінно	Здобувач освіти у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей; глибоко та всебічно розкриває

	<p>зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу; робить самостійні висновки, виявляє причинно-наслідкові зв'язки; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань. Здобувач здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.</p>	<p>результати власної практичної діяльності; виконує творчі завдання та ініціює нові шляхи їх виконання; вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу; проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при самостійній роботі.</p>	
Добре	<p>достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обгрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу; при представленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, застосовує знання для розв'язання стандартних ситуацій; самостійно аналізує, узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.</p>	<p>правильно вирішив більшість розрахункових /тестових завдань за зразком; має стійкі навички виконання завдання</p>	
Задовільно	<p>володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу; має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків</p>	<p>може використовувати знання в стандартних ситуаціях, має елементарні, нестійкі навички виконання завдання. Правильно вирішив половину розрахункових/тестових завдань. Здобувач має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.</p>	
Незадовільно	3	володіє навчальним	недостатньо розкриває сутність

можливістю повторного складання	матеріалом поверхово й фрагментарно (без аргументації та обґрунтування); безсистемно виокремлює випадкові ознаки вивченого; не вміє робити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки; під час відповіді допускаються суттєві помилки	практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив окремі розрахункові/тестові завдання за допомогою викладача, відсутні сформовані уміння та навички.
Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не володіє навчальним матеріалом	виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача

14. Рекомендована література

Основна:

1. Шуйський Ю.Д. Основні риси рельєфу дна Світового океану (посібник для практичних занять). Одеса: Астропринт, 1998. – 88 с.
2. Шуйський Ю.Д. Прходження та історія розвитку Світового океану (навчальний посібник). – Одеса: Астропринт, 1999. – 200 с.
3. Шуйський Ю.Д. Типи берегів Світового океану. – Одеса: Астропринт, 2000. – 480 с.
4. Шуйський Ю.Д. Антропогенний рельєф у береговій зоні морів(на прикладі Чорного й Азовського морів). – Одеса: Фенікс, 2022. – 102 с.
5. Шуйський Ю.Д., Стоян А.А. Географія корисних копалин Світового океану. – Одеса: Фенікс, 2014. – 148 с.

Додаткова:

6. Теорія і практика берегознавства та природокористування: зб. Матер. Міжнар. Конф. – Одеса: Одеск. Нац. ун-т ім. І.І.Мечникова, 2022. – 88с.
7. Теорія і практика берегознавства та природокористування: Зб. Матер. Міжнар, конф. – Одеса, Одеск. Нац. ун-т ім. І.І.Мечникова, 2023. – 154 с.
8. Баб'як О.С., Біленчук П.Д., Чирва Ю.О. Екологічне право України: Навчальний посібник. – К.: Атака, 2000. – 216 с.
9. Основи заповідної справи. – Рівне: РДТУ, 2000. – 239 с.
10. Данилишин Б.М. Природно-техногенні катастрофи: проблеми економічного аналізу та управління: Наукове видання. – К., 2001. – 260 с.
11. Данилишин Б.М., Дорогунцов С.І., Міщенко В.С. та ін. Природноресурсний потенціал сталого розвитку України. – К.: ЗАТ “НІЧЛАВА”, 1998. – 716 с.

1. Електронні інформаційні ресурси

2. Бібліотека Інституту географії Національної академії наук України - <https://igu.org.ua/uk/node/22080>
3. Бібліотека Одеського національного університету імені І.І. Мечникова - <https://lib.onu.edu.ua>
4. Бібліотека та енциклопедія з географії - <http://www.geoman.ru>
5. Географіка. Географічний портал - <http://geografica.net.ua/>
6. Географія. Навчально-методичний сайт ПрАТ "Інститут передових технологій" - <http://osvitanet.com.ua/>